

הלכות הדף היומי

מסכת קידושין

תוכן

- א. בהמה שנמצאת מירושלים למגדל עדר וכמדתה לכל רוח זכרים עולות נקבות זכחי שלמים¹
- ב. אין מועל אחר מועל במוקדשין אלא בבהמה ובכלי שרת בלבד כיצד היה רוכב על גבי בהמה בא חבירו ורכב בא חבירו ורכב כולם מעלו היה שותה בכוס של זהב בא חבירו ושתה בא חבירו ושתה כולם מעלו.....2
- ג. ממתין לה עד שתומם ומייתי שתי בהמות ומתנה ... דמייתי נמי תודה ... דמייתי נמי לחם⁴
- ד. ודילמא אשם הוא אשם בן שתי שנים ואישתכח בן שנה.....5
- ה. ודילמא אשם מצורע הוא אשם נזיר הוא לא שכיחי ... פסח בזמנו מזהר זהירי ביה ושלא בזמנו שלמים הוא ... בכור ומעשר נינהו ... במומן מתאכלי.....5
- ו. ודילמא חטאת היא חטאת בת שנתה ... כונסה לכיפה והיא מתה מאליה.....6
- ז. אין לוקחים בהמה במעות מעשר שני.....6

דף נה.

א. בהמה שנמצאת מירושלים למגדל עדר וכמדתה לכל רוח זכרים עולות נקבות זכחי שלמים

בהמה שנמצאת¹ מירושלים ועד מגדל עדר², וכמדתה לכל רוח, חוששים שמה בהמת קרבן היא מירושלים³. ויתבאר להלן שאם היא נקבה ודאי אינה עולה ופעמים היא חטאת ופעמים היא שלמים ותודה.

¹ רמב"ם הלכות פסולי המוקדשין פרק ו הלכה יח

² ודאי שאינו מגדל עדר המוזכר במיכה ד פסוק ח שהררי שם פירשו המפרשים שמגדל עדר הוא בית המקדש או ירושלים וכאן מבואר במשנה להדיא שהוא מקום חוץ לירושלים. ובכפתור ופרח פרק יא מסלול ה כתב מירושלם לחברון כמהלך יום החורף, ואל מערב חברון כחצי שעה הוא מגדל עדר. וקצת צ"ע דאם כן רוב וקרוב בהמות מחברון ואמאי חיישי' לבהמות קרבן.

³ והנה יש לרמב"ם ראייה מהא דתנן בשקלים (פ"ז מ"ד) בהמה שנמצא חוץ לירושלים [ועד] (מ)מגדל עדר וכו' זכרים עולות נקבות שלמים. וקשה ניזול בתר רובא דעלמא, דמן ארץ ישראל וסביבותיה באו, והם חולין גמורים, ומה לן ליזול בתר ירושלים שהוא קרוב. ועל כרחק צריך לומר הואיל ושכיח בסביבות ירושלים, הוי ליה כעין קורבא דמוכה, ולא אזלינן בתר רוב. אך עם כל זה רבו רוב מחברים הרשב"א (ב"ב כ"ג ע"ב ד"ה א"ר חנינא) ורא"ש (ב"ב פ"ב סי' כ"א) ומור (ח"מ סי' ר"ס ס"ח) דפסקו אפילו קורבא דמוכה רוב עדיף. וצ"ל (כהך) [בהך] דלעיל, [דהא] ודאי בהמה שנמצאת בירושלים ודאי דחוששין לקרבן, ואף דאיכא למימר לחוש לרובא דעלמא. [משום] דבהמות בירושלים קדשים קבועים וכמחצה על מחצה דמי, (ובירושלים) [דבירושלים]

הלכות הדף היומי

מסכת קידושין

ואם היא זכר אם הוא בן שנה יש לחוש שמא עולה הוא ודינו כמו שיתבאר להלן עמוד ב.

ב. אין מועל אחר מועל במוקדשין אלא בבהמה ובכלי שרת בלבד כיצד היה רוכב על גבי בהמה בא חבירו ורכב בא חבירו ורכב כולם מעלו היה שותה בכוס של זהב בא חבירו ושתה בא חבירו ושתה כולם מעלו

כבר התבאר לעיל דף נד: שבקדשי בדק הבית⁴ יש מועל אחר מועל במזיד, אך אין מועל אחר מועל⁵ במוקדשים בשוגג, אלא בבהמה הקדושה למזבח הראויה לקרבן, ובכלי שרת, אף שהוא סבור שהכלי של חבירו ונתכוין לגזולו, ואף אם סבור שהוא שלו, ונתנו לחבירו וחבירו לחבירו⁶, יש מועל אחר מועל, כיון שאינם יוצאים לחולין⁷. ודין⁸ המנחות והעופות והנסכים, כדין הבהמה שכולן קדושת הגוף הן.

אבל בקדשי בדק הבית י"א⁹ שאין מועל אחר מועל בשוגג כלל. וי"א¹⁰ שגם בקדשי בדק הבית בכל מקום שהוא סבור שהכלי הוא שלו, ואינו מכוין

לא שייך פריש עד דנימא מרובא קפריש. וא"כ מן ירושלים עד מגדל עדר שייך הכל לירושלים, הואיל הבהמות [מן] ירושלים רועים שם, וא"כ כל בהמות הנמצאים [שם] אינם בגדר פרוש, רק בגדר קבועה, וכמחצה על מחצה דמי, ודוק. וצ"ע. פלתי סג ס"ק ג

⁴ רמב"ם הלכות מעילה פרק ו הלכה ג

⁵ שם הלכה ד

⁶ כי היכי דנשתנה דין בהמה וכלי שרת היכא שהיה סבור שהכלי של חבירו ונתכוין לגזולו דבשאר קדשי בדה"ב אין בו מועל אחר מועל ובבהמה וכלי שרת יש בו מועל אחר מועל ה"נ.

⁷ רש"י בסוגייתנו וכן דעת הראב"ד בהשגות כאן. וכן דעת התוס' כאן כפי מה שבאר במשנה למלך שם

⁸ רמב"ם שם הלכה ה

⁹ השגות הראב"ד שדחה דברי התוספתא גבי קדרום שביקע מהלכה וכתב כי אין במשנתנו אלא בהמה וכלי שרת ובודאי בהמה תמימה דומיא דכלי שרת אבל בתוספתא בקע בקדרום ובא חבירו ובקע בו שניהם מעלו, אינו כל אלא כלי המוקדשין אם הראשון נהנה בו ופגם שוב אין בו מועל, ואין סומכין על תוספתא שהיא סותרת המשנה והגמרא

¹⁰ התוס' תי' הא דתוספתא דמעילה תניא קדרום של הקדש ביקע בו ובא חבירו וביקע בו כולן מעלו נתנו לחבירו וחבירו לחבירו הוא מעל וחבירו מותר לבקע בו לכתחלה והשתא היכי דמי אי האי קדרום כלי שרת כי נתנו לחבירו אמאי לא מעל חבירו הא אמרי' שיש מועל אחר מועל בכ"ש ואם אינם כלי שרת אמאי אמרינן כולן מעלו הא אין מועל אחר מועל אלא בהמה וכלי שרת בלבדותירצו וי"ל דלעולם מיירי בקדרום שאינה כלי שרת ואין מועל אחר מועל היינו כשהוא סבור שהכלי של חבירו ואז הוא מתכוין לגזולה כדין שליחות יד בפקדון בו' ואם כל חד וחד סבור שהיא שלו ואינו מכוין להוציאו מרשות לרשות אלא ליהנות ולהניחו אחר

הלכות הדף היומי

מסכת קידושין

להוציאו מרשות לרשות כשנהנה בו, לא מעל אלא כפי טובת הנאה שיש לו במלאכה, ולא יצא כל הכלי לחולין, ומשום כך יש בו מועל אחר מועל.

אולם אם נתנו לחבירו אף שהוא סבור שהוא שלו, מ"מ מתכוין הוא להוציאו מרשות לרשות, ויצא כל הכלי לחולין¹¹, ולא מעל כי אם הראשון.

ואם היה סובר שהכלי של חבירו, אף על פי שלא כיון לגזול כי אם הנאת המלאכה הרי זה כאילו גזלה כולה¹², ויצא כל הכלי לחולין, וכיון שכן אין בו מועל אחר מועל. וי"א¹³ שאם שאינו מתכוין לגזול אלא מתכוין ליהנות בהם לשעתו בלבד, לא מעל אלא כנגד טובת הנאה שבו, וכנגדו בלבד יצא לחולין, והשאר הקדש, ויש בהם מועל אחר מועל.

י"א¹⁴ שגזברים שמסורים בידם כלי בדק הבית יש מעילה אחר מעילה וכולם מעלו כיון שלא יצא כלל מרשות הקדש¹⁵, אבל אם מסרו למי שאינו גזבר או למי שאינו מסור לו יצא לחולין והאו מעל וחבירו לא מעל.

וי"א¹⁶ שבבהמת בדק הבית וכלי תשמיש¹⁷ כיון שיש שהם כקדושת הגוף שהרי אינם עומדים לפדיון, אם נהנה בו ופגמו, ולא הקנה לאחר, יש בו מועל אחר מועל.

ההנאה ואז כשיהנה לא ימעול אלא כפי טובת הנאה שיש לו במלאכה ומשום הכי אמרינן שלא יצא לחולין ומעלו כולן

¹¹ ואף הרישב"א דלהן מודה בזה דאף אם לא נתכוין לגזול אלא שנתנו לחבירו ליהנות בו לשעתו ואח"כ יחזירנה למקומה אפ"ה הראשון מעל כיון שהוציאה מרשות לרשות. משנה למלך שם.

¹² כדן שליחות יד שנקרא גזול על כל הפקדון אף על פי שלא שלח יד כי אם במקצת. ואף על פי שהתכוין ליהנות רק לפי שעה

¹³ הרישב"א בחידושו בדף נד, על פי מה שביארו במשנה למלך שם וכן דעת הרמב"ן והרשב"א, עיין הר המוריה שם, ועל פי זה יישב את התוספתא שהוא שאינו מחלק בין סבור שהוא שלו לסבור שהוא של אחרים אלא דמתני' והתוספתא מיירי בסבור שהוא של אחרים אלא דמתני' איירי במתכוין לגזול ומש"ה אין בו מועל אחר מועל, והתוספתא איירי במתכוין ליהנות לפי שעה. שהרי שואל שלא מדעת הוא וכמש"כ תוס' פרק השואל דף צמ, "אין נראה לר"י דהתם איירי בשלא נתכוין לגזול אלא כל אחד דעתו להחזירו אחר בקוע ולא יצא לחולין אלא מה שנתכוין לגזול דהא קי"ל שואל שלא מדעת גזול הוי הוי וקים ליה עליה ברשותיה ע"כ".

¹⁴ תוס' פרק השואל שם לפי מה שפי' במשנה למלך שם, אולם בפ' המנחות והנסכים (דף ק"א) כתבו שחילוק הגזבר מאחרים הוא באם סבור שהוא שלו וכנזכר בתוס' בסוגייתינו.

¹⁵ שהתוס' פרק הדואל לא הזכירו כלל חילוק בין סבור שהוא שלו לסבור שהוא של אחרים והנראה אצלי מדבריהם הוא דגזבר אף שהוא סבור שהוא של אחרים אינו מכוין להוציאו מרשות שהוא שם שהרי עד האידנא היה ברשותו וע

כשיו נמי ברשותו הוא ומש"ה אינו יוצא לחולין ולא מעל כי אם לפי מה שנהנה ויש בו משום מועל אחר מועל, אבל אם נתנו לחבירו שאינו גזבר מעל לפי כולה שהרי נתכוין להוציא מרשות שהיה שם ומש"ה אין בו משום מועל אחר מועל, אבל באיניש דעלמא שאינו גזבר אף שסבור שהוא שלו הרי מכוין להוציאו מרשות ההקדש ומש"ה אין בו משום מועל אחר מועל, כי אם בבהמה וכלי שרת. משנה למלך שם.

¹⁶ דעת הרמב"ם שם ד עיין הר המוריה דלרמב"ם אין זה דין משנתינו דהמשנה איירי בכלי שרת אלא זהו דין התוספתא.

¹⁷ בשו"ת רדב"ז כתב חילוק אחר וי"ל דבשלמא שאר דברים של קודש כגון בגדי כהונה וכיוצא בהם ראויים להשתמש בהם בקדש עד דמכליא קרנא ואינם עומדים להמכר ולפיכך בשעה שמעל הראשון יצאו לחולין והנהנה אח"כ לא מעל אבל בהמה וקרדום עומדים להמכר כשתזקין בהמה ויעמוד הקרדום מלעשות מלאכתו

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת קידושין

כיצד בקע בקורדום של הקדש ונהנה בפרוטה, ופגם, ובא חבירו ובקע בו ונהנה, ופגם, כולם מעלו. נטל הקורדום ונתנו לחבירו כיון שהתכוין להוציא מרשות הקדש¹⁸, הוא מעל, אבל חבירו לא מעל.

שתה בכוס של זהב ונהנה בפרוטה, ובא חבירו ושתה ונהנה, ובא חבירו ושתה, ונהנה כולם מעלו. נטל הכוס ונתנו לחבירו מתנה או מכרו הוא מעל וחבירו לא מעל.

רכב על גבי החמור ונהנה בפרוטה, ופגם, ובא חבירו ורכב עליו ונהנה, ופגם, ובא חבירו ורכב עליו ונהנה, ופגם, כולם מעלו. נתן החמור לחבירו מתנה או מכרו או השכירו הוא מעל וחבירו לא מעל.

וכן המשאיל קרדום של הקדש הוא מעל לפי טובת הנאה שבו, וחבירו מותר לבקע בו לכתחילה, והוא הדין לבהמה.

דף נה:

ג. ממתין לה עד שתומם ומייתי שתי בהמות ומתנה ... דמייתי נמי תודה ... דמייתי נמי לחם

בהמה שנמצאת¹⁹ מירושלים ועד מגדל עדר וכמדתה לכל רוח, אם נקבה בת שתיים יביאנה שלמים, י"א²⁰ שיביא עמה לחם²¹ שמא תודה היא. ומתנה עליה ואומר אם שלמים היא, הריני מקריבה לשם שלמים, ואם תודה היא

הילכך כל פרוטה ופרוטה הוי ממון בפני עצמו ולפיכך יש בהם מועל אחר מועל ואם נתנה לחבירו הרי הוציאה כולה לחולין ושוב אין בה מעילה

¹⁸ משנה למלך בביאור דברי הרמב"ם שבוזה ס"ל כתום.

¹⁹ רמב"ם הלכות פסולי המוקדשין פרק ו הלכה יח

²⁰ תרומתו קדשים קלים נינהו ומתנותיהם שוה ותאכל כחמור שבהם ליום ולילה עד חצות. כסף משנה שם ולח"מ בדעת הרמב"ם ודעת רבינו נראה דבתודה ושלמים כיון דשניהן נאכלין לכל אדם ובמקום אחד בירושלים, אלא שהן חלוקין בזמן אכילתן בלבד, אם הם בתערובות, דאז ודאי ממעט באכילתן, זה אסור לרבנן, אבל בספק שמא היא שלמים שמא היא תודה, ובפרט דעיקר מצות אכילת שלמים ביום הראשון היא, לא חייש לספיקות, ויביאן לבית הפסול, ולכן מתנה בתודה ושלמים. או"ש שם

ולכן במצא זכר בן שתי שנים דשמא אשם הוא אין לו תקנה, דספק אשם ספק שלמים לא מצי מתנה, דכיון דאשם קדשי קדשים הוא תו לא מביא לבית הפסול, ולא מצי מתנה. [מהוספות].

²¹ ועיין הר המוריה שלא מייתי הלחם לבפנים ואי משום תנופה הא תנופה לא מעכבי

הלכות הדף היומי

מסכת קידושין

הריני מקריבה לשם תודה. וי"א²² שמניחה עד שיפול בה מום ומביא שתי בהמות²³ אחת לשלמים ואחת לתודה, ועמה מביא את הלחם.

מצא זכר בן שנה מניחו עד שיפול בו מום, ומביא שתי בהמות תחתיו ומתנה ואומר אם עולה היה זה עולה תחתיו ואם שלמים היה זה שלמים תחתיו, ומקריב האחד עולה ונסכיו משל צבור²⁴, והאחר שלמים עם הלחם שמא תודה היה, ונסכיו משל המקריב²⁵.

ד. ודילמא אשם הוא אשם בן שתי שנים ואישתתח בן שנה

מצא זכר בן שתי שנים אין לו תקנה, שמא אשם הוא ועדיין לא כפרו בעליו²⁶.

ה. ודילמא אשם מצורע הוא אשם נזיר הוא לא שכיחי ... פסח בזמנו מזהר זהירי ביה ושללא בזמנו שלמים הוא ... בכור ומעשר נינהו ... במומן מתאכלי

²² תוס' בסוגייתנו שאם לא כן הרי ממעט את המה מאכילתה למביא קדשים לבית הפסול ועוד שאם יתנה והוי שלמים הרי יהיה הלחם בא לבדו כנדבה ואין הלחם בא כנדבה ובלח"מ שם הקשה על דברי הרמב"ם איך יישב שני ענינים אלו, ועיין הר המוריה שכתב לכן ג"ל לפי שראיתי בפני יהושע בקדושין שמקשה הא מה"ת אזלינן בתר רובא והו"ל להלך ג"כ אחר רובא דעלמא יעו"ש שהעלה דאין כאן רק חששא דרבנן וכן העלה האור חדש בקדושין שם יעו"ש היטב וזהו דעת רבינו ג"כ הכא וס"ל דדוחק לומר דהך סתם משנה אזיל אליבא דמ"ד מביאין קדשים לבית הפסול וס"ל דהכא כו"ע מודים דמביאין קדשים לבית הפסול משום דשמא חולין היא ושמא תודה היא וזהו איסור קל והוי כמו דנתערבו חתיכות בחתיכות דמודו רבנן בזה וה"נ הכא לפי שאין לו תיקון אחר בזה ולהכי נמי מייתי לחם ומתנה ולא מייתי הלחם לבפנים ואי משום תנופה הא תנופה לא מעכבי.

²³ עיין הר המוריה שם וכ"כ הרשב"א והריטב"א

²⁴ תנאי ב"ד הוא שיביאו משל צבור שאם יחייבו את המוצאו להביא יניחנה ויברח

²⁵ דעל נסכי העולה חששו שמא יניח אותה המוצא ויברח, אבל שלמים דספק שמא נדבת המוציא הוא, ואף אם היא מחוללת תחת הנמצאת ג"כ הבשר נאכל להמוצא, וכיון דהוא אכיל בשר כמו בעלים, לא יפרוש בשביל הנסכים שיביא למזבח, או"ש שם. דלא כהר המוריה שהקשה אמאי כתב הרמב"ם רק בעולה

²⁶ וא"כ לדמי אשם הוא קאי ואף לכשיומם והוא לא יכול לאתויי אשם לנדבה ולשם חובה נמי לא מצי לאתויי דילמא לאו אשם הוא. ויש לעיין הו"ל לאתנייה בשלמים ואשם (ועי' תוס' שבת ע"ב א' ד"ה בעל וכו') ואי משום דאין מביאין קדשים לבית הפסול הרמב"ם לא חייש בכאן וי"ל כמ"ש"כ הר"ש מקוצי שם בתוס' ד"ה ודילמא אשם וכו' שמא יביא בעליו אח"כ אשם לכפר אחר שיקריב זה ויהא אשם אחר שכיפרו בעליו יעו"ש. אבל באמת א"צ לכל זה דלאשם איהו גופיה לא מצי להקריב דילמא עולה היא וכולה כליל ובשר אשם אסור להקריב ואפילו עלה ע"ג המזבח ירד וכמו שנתבאר לעיל פ"ג הט"ז וע"כ צריך להמתין עד שיומם וימכר ויביא בדמיו כל מה שיש להסתפק בו. הר המוריה

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושין

כשמצא זכר בן שנה שהתבאר שמניחו עד שיפול בו, מום ומה יעשה בזה, הנמצא יאכל במומו שאפילו היה בכור או מעשר במומו הוא נאכל, ואם פסח אחר זמנו הוא הרי זה שלמים ובזמנו הכל נזהרין בו, ואם תאמר שמא אשם נזיר או אשם מצורע הוא, אינן מצויין תמיד, לפיכך לא חשו להן.

ו. ודילמא חטאת היא חטאת בת שנתה ... כונסה לכיפה והיא מתה מאליה

אם מצא נקבה בת שנתה כונסה לכיפה עד שתמות שמא חטאת היא.

ז. אין לוקחים בהמה במעות מעשר שני

אין לוקחין²⁷ בהמה, בכסף מעשר חוץ לירושלים. דכתיב (דברים יד פסוק כה) וְצִרְתָּ הַכֶּסֶף בְּיָדְךָ וְעוֹד שְׂמָא תִּכְחֹשׁ בַּמִּוֶּרֶת הַדֶּרֶךְ²⁸. וי"א²⁹ שהחשש הוא שמא יגדל עדרים עדרים³⁰.

²⁷ רמב"ם הלכות מעשר שני פרק ז הלכה טז

²⁸ רש"י

²⁹ דעת התוס' ולדעתם אין חילוק בין המחלל לקונה ויבואר להלן דף נו. בעזחי"ת

³⁰ פי' שישם אצלו לגדל ולדות ונמצא משהה מעשרותיו והתורה אמרה שנה שנה ואכלת ואם שהה ראשונה ושניה חייב לבער כל מעשרותיו בסוף שנה שלישית ולהתוודות.